

ther Forecast
Tonight:
Overcast
Precipitation Today:
Rain 25 / Maximum 30

New YORK Daily

Vol. 4 / No. 226

Lee Wilson

— NEW YORK, THURSDAY, MARCH 15, 1923 — 28 PAGES TWO CENTS

Copyright 1923 by Lee Wilson

BROADWAYN PERHONEN

Manhattan, 1923. Dot King, one of the most beautiful women in the city, is found murdered. As the daughter of working-class immigrants, with no visible means of income, it's hard to explain how the glamorous gal-about-town could afford her fashionable Midtown apartment, two cars, and over \$100,000 of non-missing jewelry and furs. The

one of the greatest unsolved crimes of the century, and is written in the style of a fictional mystery, told through 4 points of view: (1) Julia Harpman, a reporter at the New York Daily News, and the lead crime reporter in New York at a time when most women didn't work outside the home, (2) John D. Coughlin, head of the

unwillingly thrust into the case. Set in the roaring 20s, in the wake of the global pandemic of the Spanish flu, and against the backdrop of a presidential election campaign in which the attorney general tries to clear the way for Republicans in incumbent Warren, Broadway Buttrick, and timeless story about

SARA DIVELLO

sitruuna

Sara DiVello

Broadwayn perhonen

Suomentanut Elina Salonen

sitruuna

Englanninkielinen alkuteos *Broadway Butterfly*

Copyright © 2023 Sara DiVello

Kaikki oikeudet pidätetään.

Mitään osaa tästä kirjasta ei saa jäljentää, tallentaa tietojärjestelmään tai lähettää missään muodossa tai millään keinoin, elektronisesti, mekaanisesti, kopioimalla, äänittämällä tai muulla tavoin, ilman kustantajan kirjallista lupaa.

This edition is made possible under a license arrangement originating with
Amazon Publishing, www.apub.com.

Kannen design Richard Ljoenes Design LLC

Kannen kuvat: © Daniela Iga / Shutterstock; © Sudha Peravali / ArcAngel

ISBN 978-952-409-033-9

1. painos

Painopaikka, 2024

Sitruuna Kustannus Oy
www.sitruunakustannus.fi

Alkusanat

Broadwayn perhonen kertoo todellisesta rikoksesta, jonka selvitystä koko Amerikka seurasi vuonna 1923. Tutkin tapausta huolellisesti useita vuosia, haastattelin professoreja, poliiseja ja muita alan asiantuntijoita ja keräsin yli tuhatviisisataa erillistä tutkimusta. Kirjoittamalla tämän kirjan halusin kunnioittaa tapahtumia ja niihin osallistuneita oikeita henkilöitä.

Voidakseni kertoa tarinan totuudenmukaisesti minun oli sisällytettävä siihen ajalle tyypillistä rasismia, etnisiä ennakkoluuloja, sosioekonomisia valtasuhteita ja korruptiota sekä hyökkääviä asenteita ja kielenkäyttöä. Nämä seikat eivät kuvasta millään tavoin omia arvojani tai moraalikäsityksiäni.

1923

1. luku

15. maaliskuuta klo 11.00. Manhattan, Midtown.

Murha ei ole koskaan hyvä asia, mutta sellaisesta lukeminen on hyvää ajanvietettä aamuiselle työmatkalle, Ella Bradford ajatteli kääntäessään esiin New York Daily Newsin nelossivun. Kuten suurin osa kaupunkilaisista hänkin oli seurannut tiiviisti uutisia Pettitin ja Wellsin välisestä murhaoikeudenkäynnistä. Se käsitteli öykkärimäisen majatalonisännän ampumista, jonka tekijäksi piirisyöttäjä väitti isännän rakastajatarta ja puolustus isäntää itseään. Ellan mieleen putkahti epäkristillinen ajatus: Luultavasti isäntä ansaitsi kohtalonsa.

Kukaan ei tahtonut tuliaseen maalitauluksi, mutta juopotteleva hunsvotti oli ehkä joutunut siihen epäedulliseen asemaan hyvästä syystä. Ella taitteli sanomalehden varoen tahrimesta vierustoveriensa vaatteita painomusteeseen, kun metro jarrutti 59. kadun asemalle ja sai matkustajat painautumaan toisiaan vasten. Ihmiset nousivat seisomaan ja kiiruhtivat kohti ovia. Tähän aikaan päivästä kaikille riitti istumapaikkoja. Se oli yksi hyvä puoli siinä, että Ella työskenteli paheelliselle flapperille, jolla oli paheellinen vuorokausirytm. Ella päästi vieressään istuneen valkoisen naisen edelleen, vaikkei hänen olisi tarvinnut eikä nainen edes näyttänyt huomaavan elettä. New York ei kuulunut rotuerottelun piiriin, mikä tuntui oudolta vielä kolmen vuoden jälkeenkin.

Muutettuaan tuolloin ensimmäistä kertaa pohjoiseen Ella oli häkeltynyt suuren kaupungin vilinästä, ruuhkista ja jopa metroasemien uloskäyntien määrästä. Nyt hän kiiruhti portaita ylös yhtä nopeasti ja varmasti kuin kaikki muutkin. Hänen yllään oli tehdasvalmisteinen villakangastakki, jossa oli hieno turkiskaulus; hän oli ostanut sen upouutena 14. kadun Ohrbach's-tavaratalosta. Hän oli kulkenut pitkälle siitä, kun oli Jacksonvillessa istunut mustien odotushuoneessa ja astunut mustien vaunuun tietämättä, millainen elämä häntä odottaisi täällä tuhannen mailin päässä tyystin toisessa maailmassa.

Hän ylitti Central Park Westin ja koukkasi 7. avenuelle suunnaten Dottie-neidin asunnolle. Niin, palikat olivat vihdoinkin loksahtaneet paikoilleen. Aamuisin hänestä tuntui ikävältä jättää pikku James Junior eli June päivähoitoon, mutta hän oli kiitollinen siitä, että hänellä oli työpaikka ja vieläpä hyvä sellainen Midtownissa ja että hän pystyi lähettämään rahaa kotipuoleen.

Hän pysähtyi ostamaan munia, jotta voisi tehdä herra Marshallille tämän rakastamaa kohokasta ennen kuin mies lähtisi taas kuukaudeksi pois. Ella laski rahat tiskille ja riemuitsi ajattellessaan, että hänen käsilaukussaan oli vielä kymmenen kertaa enemmän käteistä. Dottie-neiti antoi Ellalle aina koko talouskassan heti kun sai sen herra Marshallilta. Harva luotti kotiapulaisiin yhtä vankasti, varsinkaan mustiin, mutta Dottie-neiti uskoi Ellan huomaan paitsi koko talouskassan myös kaikki salaisuutensa.

Ella työnsi leukansa kauluksen suojiin kiiruhtaessaan kahden viimeisen korttelin poikki. Hän ei ollut vielääkään tottunut kylmään ilmaan eikä luihin ja ytimiin puhaltavaan tuuleen. Hän yritti muistella Jacksonvillen tukalia kesiä ja tahmaista

kuumuutta, sitä, kuinka oli maannut yöllä visusti paikallaan, jotteivät hikiset jäsenet olisi koskettaneet toisiaan. Ellan ja hänen siskonsa sänky oli ollut lähimpänä ikkunaa, mutta sieltä ei ollut juuri tullut tuulenvirettä. Koti, kesä ja läkähdyttävä kuume tuntuivat nyt kovin kaukaisilta.

Dottie-neidin asunto sijaitsi muodikkaalla Läntisellä 57. kadulla vain parin oven päässä Carnegie Hallista ja vastapäätä Calvaryn baptistikirkkoa. Rakennuksen ylpeydenaiheita olivat marmoriaula, hissi ympärivuorokautisine kuljettajineen sekä ranskalaisnaisen omistama putiikki toisessa kerroksessa.

Ella kiiruhti sisään. ”Taitaa tulla lunta”, hän sanoi Womballe, joka toimi hissinkuljettajana päiväsaikaan.

”Niinpä taitaa”, Womba sanoi. Nainen sulki veräjän, käänsi vivun osoittamaan ”Ylös” ja nojautui tarpeettoman lähelle Ellaa. ”John Thomas kertoi, että Dottie-neiti tuli kotiin keskiyöllä herra Marshallin kanssa eikä herra lähtenyt pois.” Hän hymyili vieikkaasti.

Ella jäykistyi. Hän ei pitänyt Womban tuttavallisesta äänensävyistä eikä myöskään itse uutisesta. Yövuorossa työskentelevän John Thomasin olisi kannattanut keskittyä aulan vartioimiseen ja hissin operointiin sen sijaan, että vakoili Dottie-neitiä ja juorusi kaikesta näkemästään. Tosin John Thomasilla ei olisi ollut juoruttavaa, jos Dottie-neiti ja herra Marshall olisivat osanneet käyttäytyä.

Herra Marshall ei ollut aiemmin jäänyt taloon yöksi, mikä oli auttanut palvelusväkeä ylläpitämään edes jonkinlaista arvokkuutta. Nyt raja oli kuitenkin ylitetty, ja John Thomas ja Womba juorusivat jo tapahtumista. Ella ei halunnut Dottie-neidin maineen kärsivän, vaikkei siitä ollut enää paljon jäljellä, eikä hän

tahtonut itsekään tahrautua kytköksen vuoksi. Palvelijan maine riippui täysin talosta, jossa hän työskenteli. Kunniallisuutta oli vaikea ansaita, ja kunniallisuus oli kaikki kaikessa.

Ella kohotti leukansa harkiten, saarnaisiko Womballe siitä, ettei juoruaminen ollut kristillistä. Toisaalta hän ei tahtonut tärkeillä eikä asettua ehdoin tahdoin valkoisen naisen puolelle. Kyseessä oli kuitenkin Dottie-neiti, *hänen* valkoinen naisensa. Ella tuijotti eteensä. ”Minusta ihmisen pitää voida tehdä mitä tahtoo ilman että kaikki puhuvat siitä.”

Womba suoristi selkensä. ”Olkoon sitten!” hän tokaisi.

Ahtaassa kopperossa vallitsi tukala hiljaisuus, kunnes he saapuivat viidenteen kerrokseen. Womba nykäisi hissin pysähdyksiin ja kiskoi messinkisen ristikon auki. ”Mukavaa päivää heräsväelle”, hän sanoi teennäisen makeilevasti.

Ella nosti leukaansa. ”Kiitos samoin”, hän vastasi samaan sävyyn ja astui ulos.

Womba mutisi jotakin, mutta sanat hukkuivat hissin kitinään. Ella kaivoi käsilaukustaan avaimen ja huokaisi. Dottie-neiti oli häntä kohtaan liiankin antelias ja niin läheinen kuin pomo saattoi olla, mutta toisinaan Ella toivoi, että emäntä olisi elänyt hiljaista elämää vetämättä puoleensa huomiota.

Aamuisin Ella yritti hiippailla sisään hiljaa, jottei herättäisi myöhään nukkuvaa Dottie-neitiä. Hän oli kuitenkin ärtynyt juoruista ja läimäytti oven kiinni, osittain antaakseen herra Marshallille mahdollisuuden kiskoa ylleen edes vähän vaatetta. Ella laski katseensa ja kurtisti kulmiaan. Lattialla lojui kaksi Dottie-neidin kevättakkia. Ne olivat puuvillaisia, liian kevyitä näille keleille.

Ella kumartui mutta jätti viime hetkellä koskematta vaatteisiin

– miksi, sitä hän ei tiennyt itseään. Hänen niskaansa kipristeli. Vaikka Dottie-neiti olisi ollut kuinka juovuksissa tai tullut kotiin kuinka myöhään tahansa, hän ei olisi jättänyt vaatteita lattialle. ”Köyhäksi syntyneellä on ikuinen kaipuu siisteyteen”, Dottie-neiti tapasi sanoa.

Ella suoristautui. ”Dottie-neiti?” hän huikkasi. Ei vastausta. Womban kuulema juoru oli takuulla väärä. Dottie-neiti oli kai taas Guimaresilla, minne hän päätyi useimpina öinä. Mies houkutteli hänet sänkyynsä jollakin lemменloitsulla estäen häntä näkemästä totuutta ja kuuntelemasta järkipuhetta.

Ella huokaisi. ”Luoja, suo minulle kärsivällisyyttä.” Nyt hänen pitäisi hakea Dottie-neidille puhtaat arkivaatteet ja kohdata Womban omahyväinen ilme.

Hän astui takkien yli pannakseen munat jääkaappiin mutta pysähtyi niille sijoilleen. Kaikki ei ollut kohdallaan. Hän puristi käsilaukkunsa hihnaa. ”Dottie-neiti?”

Hiljaisuus.

Toinen makuuhuoneen lasiovista oli auki. Osa ruuduista oli rikki. Lattialla lojui lasinsiruja, ja niiden keskellä oli puhelin, joka oli vedetty hämärästä makuuhuoneesta olohuoneeseen. Näytti kuin puhelin olisi kasvattanut jalat ja yrittänyt juosta karkuun mutta pysähtynyt äkisti johtonsa rajoittamana.

Ellan selkäpiitä karmi. Jokin oli pielessä. Ovi oli auki, vaikka Dottie-neiti piti sen aina kiinni, jottei heräisi Ellan saapuessa. Lasiruudut olivat rikki. Puhelin oli poissa paikaltaan. Joka huoneessa oli oma puhelimensa. Dottie-neidin hienolla yöpöydällä ollutta puhelinta ei olisi tarvinnut vetää noin pitkälle.

Ellan korvat tinnittivät. Hän katsoi taas ympärilleen pienessä olohuoneessa. ”Herra Marshall?” hän sanoi ja toivoi kaikesta

huolimatta, että mies vastaisi ja sanoisi kaiken olevan kunnossa. Hänen vatsaansa kouraisi kuitenkin kuvotus, joka kertoi, ettei kaikki ollut kunnossa.

”Dottie-neiti?” Ella huikkasi kovempaa ja kurkotti kaulaansa nähdäkseen hämäänsä makuuhuoneeseen. Ehkä lasi oli rikkoutunut, kun joku oli toikkaroinut asunnossa juovuspäissään. Dottie-neiti oli saattanut törmätä oveen tullessaan eilisiltana kotiin. Tai ehkä hän oli järjestänyt taas juhlat ja Ella löytäisi sängystä jonkun humalaisen hunsvotin. Luoja, se tästä vielä puuttuisi, että Ellan pitäisi hätistää ulos vieras valkoinen mies.

Mutta entä jos ei pitäisikään?

Ella laskei kananmunat käsistään ja pakottaui kävelemään kohti makuuhuonetta. Hän työsi oven varovasti kokonaan auki ja astui sisään. Silmien sopeuduttua hämäänsä hän henkäisi. Huone oli mullin mallin. Lipastojen laatikot oli kiskottu auki. Vaatteet oli vedetty ulos. Korurasiat oli käännetty ylösalaisin. Heidät oli ryöstetty!

Samassa hän huomasi jonkun makaavan messinkisängyssä, ja hänen sydämensä oli vähällä pysähtyä. Siinä retkotti Dottie-neiti kuin riepoteltu räsynukke. Hänen kasvonsa olivat puoliksi piilossa tyynyn alla.

Ella juoksi emäntänsä luo. ”Dottie-neiti!”

Hiljaisuus. Tiheä, luonnoton hiljaisuus. Ja haju – luoja, mikä haju! Sairaaloista tuttu kuvottava löyhkä.

Vuodevaatteet oli myllätty. Dottie-neidin oikea käsi roikkui kalpeana vuoteen reunalla. Vasen käsi oli selän takana kuin pannulla paahtuvalla kanalla, ja jalat olivat levällään kuin puolivälissä potkua. Mustalla pitsillä koristeltu keltainen silkkiyöpäita oli rytyssä lanteilla. Hän oli kamppailut kiivaasti vapautuakseen roiston kynsistä, kuka ikinä tämä oli ollutkaan.

Ellan korvissa soi kuin teepannu olisi viheltänyt. Kemikaalin haju sai hänen vatsansa vellomaan. Huone alkoi pyöriä hänen silmissään. Hän ojensi hitaasti kätensä ja kosketti Dottie-neidin jalkaa. Se oli kylmä, kammottavan kylmä.

Hän halusi kääntyä ja juosta pakoon mutta veti syvään henkeä, pidätti sitä ja pakottaui astumaan pari askelta lähemmäs nähdäkseen Dottie-neidin kasvot. Ne olivat jähmettyneet yhtä liikkumattomiksi kuin muukin keho. Silmät olivat kiinni. Ella ojensi kätensä ja laski sen varovasti neidin rinnalle. Siinä iho tuntui lämpimältä. Ellassa virisi toivo. Ehkä neiti oli vain sammunut umpihumalassa. Se ei olisi ensimmäinen kerta.

Ella tarttui emäntäänsä olkapäistä ja ravisti tätä. ”Dottie-neiti!”

Ei vastausta. Hän tunsi vain hervottomat jäsenet ja kuolleen painon.

Hän ravisteli neitiä entistä riuksemmin ja alkoi tuntea olonsa hysteriseksi. ”Herätkää, kuuletteko? Olkaa nyt kiltti!” Ei vieläkään mitään. Pelkkää hyytävää hiljaisuutta.

Vihdoin totuus iski hänen tajuntaansa. Dottie-neiti oli poissa.

Ellan sydän jyskytti niin kovaa, että rintaan sattui. Hän päästi irti kalpeista olkapäistä, joihin oli hieronut sitruunamehua pismien häättämiseksi ja sivellyt vartalovoidetta ja jotka oli verhonnut vaatteisiin tuhansia kertoja. Nyt mustat pitsiset olkaimet olivat valahtaneet puolitiehen.

Ellan päänahkaa kihelmöi entistä enemmän kuin joku olisi kiskonut häntä hiuksista. Yhtäkkiä hän tunsi jonkun katselevan häntä. Hän vilkaisi hätäisesti ympärilleen hämärässä sekaisessa huoneessa. Kylpyhuoneen ovi oli puoliksi raollaan. Lymyäsikö tappaja sen takana? Ellan suusta pääsi uikutus. Se kuulosti ansaan joutuneen eläimen ääneltä.

Hän kääntyi ja pinkaisi juoksuun, mutta hänen lantionsa osui ovenkarmiin, ja hän pysähtyi. Lasiruudut rämisivät.

Hän melkein lensi hissin luo ja painoi kutsunappia. ”Womba? Womba! Apua!” Hän jyskytti suljettua veräjää.

Hän painoi nappia kovempaa, uudestaan ja uudestaan, mutta hissin moottori ei inahtanutkaan. Entä jos Womba oli lähtenyt tauolle? Ulos lounaalle? Tai suuttunut Ellan nenäkkyydestä? Ella vilkaisi hätäportaisiin johtavaa ovea. Hänen oli päästävä pakoon, mutta portaikko oli tehty palokuntaa varten, ja se oli ikivanha ja pimeä. Hän ei ollut koskaan ennen käyttänyt sitä. Eikä ollut kukaan muukaan.

Hän katseli epätoivoisesti kapeaa käytävää ja kadunpuoleisen asunnon ovea. Entä jos tappaja oli yhä rakennuksessa ja yritti päästä ulos?

Ella paineli taas kutsunappia, tällä kertaa hädissään. ”*Womba!*”

Hiljaisuus. Hissi ei ollut tulossa. Ketään ei ollut tulossa.

Hän säntäsi takaisin Dottie-neidin asuntoon ja läimäytti oven kiinni kuin verikoirat kintereillään. Hän väänsi lukon säppiin. Hänen korviensa takana olevaa ihoa kipristeli niin että sattui. Mitä hän tekisi? *Mitä hän tekisi?* Hän ei pystynyt ajattelemaan.

Hän vilkaisi alas. Luoja paratkoon, hän oli astunut Dottie-neidin takkien päälle. Hän hypähti sivuun. Kuolleen naisen vaatteilla seisominen ei tiennyt hyvää. Miksi tappaja oli ylipäättään hakenut takit makuuhuoneen kaapista vain viskatakseen ne eteisen lattialle? Ella kompasteli takaisin olohuoneeseen.

Hän värähti nähdessään ovensuussa lojuvan makuuhuoneen puhelimen. Kuka ikinä tappaja olikin, hän oli siirtänyt puhelimen pois Dottie-neidin ulottuvilta muttei ollut kiskonut johtoa

irti seinästä. Jotenkin se tuntui entistä pahemmalta, harkitun julmalta.

Hän kiersi varovasti puhelimen ympäri.

Olohuoneen puhelin oli edelleen siellä missä pitikin, sivupöydällä. Hän painoi katkaisinta janoten yhteyttä johonkuhun.

”Keskus? Yhdistäkää poliisille! On tapahtunut murha!”